

**Foredrag holdt i Seniorklubben, Vesterkær kirke, Aalborg, torsdag 18.01.07
og i Seniorklubben, Frimurerlogen, Aarhus, torsdag 15.11.07.**

”Lidt om mit liv og levned”.

At det kun kan blive ganske lidt siger næsten sig selv, for siden jeg blev født den 18. oktober 1923 i den øverste ende af Scleppegrelsgsgade, nærmest Annebergvej, har jeg oplevet utroligt meget.

Min Mor var på det tidspunkt gift med en enkemand, men ægteskabet blev opløst efter et par års forløb. – Vi flyttede derefter til Nørresundby, hvor vi boede et par steder i løbet af de næste 2 år. Det ene sted, husker jeg, havde vi rotter i lejligheden. – Senere flyttede vi tilbage til Aalborg og kom i løbet af ganske få år til at bo 1) i Fredericiagade lige over for det daværende Aalborg Dampvaskeri, 2) i Reberbanegade, hvor barber Simonsen dengang havde frisørsalon, 3) i Dalgasgade 15, vel at mærke i baghuset, i forhuset havde købmand Abildtoft sin forretning og 4) i Poul Paghsgade 9.

Det sted, jeg husker bedst fra den periode, er Dalgasgade 15. Vi boede som sagt i baghuset på 2. sal. Vores nabo var Mors arbejdskammerat på dampvaskeriet, Meta, hendes datter, Else, og mormoren, kaldet ”Bedste”. Else blev min gode legekammerat.

Men hvorfor flyttede vi så ofte. Jo, vi var meget meget fattige. Det kneb med huslejen, og børnebidraget skulle der tit og ofte rykkes for. Og det lidt, vi havde at flytte med, fyldte kun den ene halvdel af en hestetrukken fladvogn. – Penge var der således altid mangel på; men kærlighed var der til gengæld i overflod. – Hvor var

det dejligt at blive krammet og kysset og at få læst op af Familie- journalen, som blev hentet hos ”slikmutter” i kælderens på den anden side af gaden. Det var spændende at høre om ”Willy på eventyr”, ”Piratdronningen”, ”Bamse og Dukkelise” og hvad der ellers var af børneserier. – Og på sommer- søndage gik turen måske ud til Kildeanlægget, hvor vi fodrede svanerne i søen og hyggede os på plænen med den medbragte mad og drikke sammen med mange andre.

Min skolegang begyndte som 6-årig i Poul Paghsgades skole med fru Winthen som klasselærer. Og p.g.a. vores fattigdom fik jeg gennem ”Børnenes kontor” bevilget sommerophold på ”Gjettrupgård”, en proprietærgård i Ulsted på ca. 200 tdr. land. Så vidt jeg husker, var det fra 8-års alderen og de følgende 6 år. Inden opholdet måtte jeg dog møde op på Danmarksgades skole til vask og lusekontrol, foretaget af en sygeplejerske.

”Gjettrupgård” var et pragtfuldt feriested. Hvor jeg lidt efter lidt hjalp til, f.eks. med at skuffe og rive i den store parklignende have, plukke bær, sætte negene i staver på marken, når mejemaskinen var i gang, rense kartoffelrækkerne for ukrudt – og så det allersjoveste: at tage imod smågrisene ude i svinestien – som regel om natten. Jeg fik 10 ører pr. stk., så jeg var selvfølgelig interesseret i, at soen leverede en større mængde af de her nysselige smågrise. Navlestrengen blev klippet til. Og med en håndfuld halm gjorde jeg dem rene for til sidst at lægge dem i en større kurv, inden de sikkert blev lagt til patten. For soen var naturligvis anbragt i en tremmekasse, så hun ikke kunne komme til at slå sine smågrise ihjel ved at lægge sig på dem.

Men tilbage til min Mor. – Hun var født i Hunetorp – det der i dag hedder Blokhus Klitplantage. De var 6 søskende, 4 piger og 2 drenge. De voksede op i et klitbondehjem, én længe med kreaturer i den ene ende og beboelse i den anden. 2 af pigerne døde som unge af den spanske syge, og senere den ene af drengene, der dog nåede at blive gift og få et par piger, inden han også døde af sygdom.

Staten eksproprierede imidlertid mine bedsteforældres hjem sammen med mange andre klitbønders. Og plantagen blev efterhånden en realitet. Min bedstefar har selv plantet mange af træerne. Og den vej, der går midt gennem plantagen, hvor hjemmet lå, er på turistkortet angivet som ”Thomas Henriksens Vej”, min bedstefars navn. Han døde dagen før, jeg blev født, hvorfor jeg blev opkaldt efter ham. – En anden fjernere slægtning omkom i forbindelse med en redningsaktion ved et skibsforlis ud for Blokhus Strand. Hans navn står nævnt på den store mindesten, der er rejst, dér hvor asfaltvejen ender.

I modsætning til sine søskende blev min Mor derhjemme ”i klitten” og gik sine forældre til hånd. Kun i ferietiden havde hun arbejde i somerpensionater ved vestkysten. Hun fik således aldrig nogen rigtig uddannelse. Og derfor blev det til flere års hårdt arbejde på Aalborg Dampvaskeri fra tidlig morgen til sidst på eftermiddagen, mandag til og med lørdag. – Inden min skolegang blev jeg så anbragt på ”Asylet” i Poul Paghsgade. Og siden havde jeg min nabo, ”Bedste”, at holde mig til og min gode legekammerat, Else. – Og nøglen til min egen dør lå naturligvis under måtten. Det kunne jo sagtens lade sig gøre dengang.

Men for min Mors vedkommende var det ikke lige sagen at stå med et dampstrygejern den ganske dag – hun fik TB – røg ind og ud på Sanatoriet på Bejsebakken, hvor jeg selvfølgelig besøgte hende. Mange gange lå hun ude i liggehallen i solen og den friske luft. Men nu var det forbi med kram og kys. – Jeg boede da hos min onkel Jens i Danmarksgade. Han var dengang forretningsfører på Aalborg Amtstidende og blev senere direktør på Vendsyssel Tidende. – Det blev også til et par mdr.'s ophold på min feriehjem med skolegang i en rigtig landsbyskole med en klasse, der omfattede de yngste elever, og en klasse med de ældste. I dag eksisterer skolen ikke mere. – Min Mor måtte også en tur på Skørping Sanatorium.

Mit ophold på "Gjettrupgård" sluttede brat med meddelelsen om min Mors død – 3 dage før min 11 års fødselsdag. – Min verden faldt sammen! – På dødslejet havde min moster Inger lovet at tage sig af mig. Hun var blevet sent gift med min onkel Axel. – Hun var nattefonistinde, han var malermester, i kompagniskab med sin bror Eiler, Ducolakeriet i Knudsgade. Hos dem fik jeg mit hjem de følgende år, først i Helgolandsgade 35, senere i Schleppegrellsgade 68. – Og fra 5. klasse i Poul Paghs gades skole fortsatte jeg i Mellem- og Realskolen på Ryesgades skole.

Den 31. marts 1940 gik jeg ud af Ryesgades skole i Aalborg efter at have bestået realeksamen. Jeg var dengang godt 16 år. -) 9 dage efter, jeg husker det ganske tydeligt, hørte vi tidligt om morgenen i radioen derhjemme om, hvordan Nazi-Tysklands hær havde overskredet den danske grænse og på ganske få timer løbet al modstand over ende med kapitulationen og besættelsen af hele Danmark til følge. – Den morgenstund var der mange, der fældede en tåre.

Hvor var det chokerende de følgende timer, ja, dagen igennem at betragte den uendelige række af nazi-militærkolonner, der kørte videre over Limfjordsbroen med Aalborg Lufthavn, indviet i 1939, og det øvrige Nordjylland som mål, fra hvis havne der så kunne udskibes tropper til besættelsen også af Norge. – Og så man op mod himlen kom der en ligeså uendelig bølge af Stuka-fly time efter time med faldskærmstropper, dels til landsætning i lufthavnen og andre strategisk vigtige steder, dels til landsætning i Norge.

De første par år forløb besættelsen nogenlunde roligt. Vi rettede os jo stort set ind. For hvad kunne sådant et lille land dog stille op mod Nazismens enorme krigsmaskine. Og de få sabotører, der så småt begyndte at bekæmpe besættelsesmagten, så man da heller ikke på med alt for blide øjne. For det kunne jo komme til at betyde repressalier mod hele den øvrige befolkning. – Kunne de da ikke lade være! – Nej, det kunne de ikke! – Og lykkeligvis for det! – For lidt efter lidt bredte modstanden sig som ringe i vandet. Og medvirkende hertil var ikke mindst Churchill-klubben, Hvidsten-gruppen og Års-gruppen. Flere og flere meldte sig, således at den samlede modstandsstyrke ved befrielsen var på ca. 71.000 kvinder og mænd, et antal der med al forbehold må siges at være nogenlunde realistisk. Jeg nævner dette, fordi jeg i en avis på 50-års dagen for befrielsen læste følgende: Der meldte sig 5-6 gange så mange til tysk krigstjeneste som til modstandsbevægelsen. – Efter krigen sendte vi 7.000 danskere i fængsel for deltagelse i tysk krigstjeneste. Knap 4000 blev dræbt ved fronten, nemlig frivillige danske i Waffen SS og Frikorps

Danmark – alt i alt 11.000. – Efter denne beregning skulle den danske modstandsbevægelse således kun have været på omkring 2.000, et antal der gjaldt alene for Aalborgs vedkommende. Men den var altså på ca. 71.000 – eller godt 6-7 gange så mange som de danske landsforrædere, der havde meldt sig til Waffen SS og Frikorps Danmark. – Det antal, avisen angav dengang, var således historieforfalskning, så det battede.

Og det, der navnlig kom til at gøre sig gældende i modstandsbevægelsen, var det, vi af og til synger om:

Det har regnet, men regnen gav grøde,
det har stormet, - men stormen gjorde stærk.
Som de troede, at skoven alt var øde,
så de vårkraftens spirende værk.
For de gamle som faldt,
er der ny overalt,
de vil møde hver gang, der bliver kaldt.

Der fulgte mange andre datoer de følgende 5 år, der brændte dig fast i ens erindring. – Men det var først og fremmest drabet på Kaj Munk den 4. januar 1944 – det første clearing-mord, der fandt sted i Danmark – der for mig gav stødet til min indtræden i modstandsbevægelsen. Dertil kom selvfølgelig den helt igennem nationale holdning, jeg havde fra mit hjem. – Som unge havde de været på højskole derhjemme, dels på Åby Højskole i Vendsyssel, dels på Askov Højskole. Så når vi havde selskab med familie, venner og bekendte blev Højskolesangbogen som regel taget frem, og man skiftedes til at foreslå, hvad der skulle synges. Og på den måde lærte jeg jo selv i en tidlig alder mange salmer og sange at kende. – Og da vi fik radio midt i 30-erne, sad vi ofte og hørte Oluf Ring's dejlige udsendelser fra Skårup Statsseminarium: "Syng med os"! – Og det gjorde vi så.

Jævnlig kirkegang hjalp os til at holde modet oppe og gav os styrke i hverdagen. Og når vi gik i kirke, skulle vi helst være der 5-10 min., før gudstjenesten begyndte, for overhovedet at kunne få en siddeplads. Kirkerne i Aalborg var nemlig stuvende fulde i krigsårene. For vi havde brug for fællesskabet med Gud og med hinanden. – Og de prædikanter, jeg kom til at sætte særlig pris på, var min konfirmationspræst, Oskar Poulsen, ved Vor Frelsers kirke, Edvard Pedersen ved Budolfi kirke og Klosterkirken – han var far til et par af Churchill-klubbens drenge, samt FDF-præsterne, Poul Schou ved Vor Frue kirke og Axel Bang ved Ansgars kirke. Det var sidstnævnte, der startede Alsangen i Danmark.

Hvad skoletiden angik, var jeg meget privilegeret. Et gammelt foto af min 1.klasse på Poul Paghsgades skole i Aalborg viser min lærerinde – sådan hed det jo dengang – viser min lærerinde, fru Winthen, med os 32 elever. – Skoledagen begyndte altid med morgensang og Fadervor. – Men til trods for det store elevtal havde hun styr på os – der var ingen slinger i valsen – vi havde vældig respekt for hende – og holdt samtidig meget af hende. – Og det samme gjaldt m.h.t. mine lærere på Ryesgades skole: Alexander Koch og Tamborg i Mellemskolen – og Bie i Realklassen.

FDF – Frivilligt Drenges Forbund – stiftet den 27. oktober 1902 af arkitekt Holger Tornøe og med provst Ludvig Valentiner som medstifter og første formand, kom til at betyde utroligt meget for mig i drenge- og ungdomsårene. – FDF's løsen: Ret ryggen og tal sandhed – og FDF's motto: Med Gud for Danmarks ungdom – er noget, der aldrig går i glemmebogen. Det blev til mange dejlige oplevelser ved møder, på ture og lejre, først som pilt og væbner, senere som leder.

Da jeg den 1. januar 1942 blev ansat som toldelev på Aalborg Toldkassererkontor, fik jeg toldkasserer Feyring som min chef. Han var dansksindet om nogen. - Hans datter var den kendte modstandskvinde, Else Feyring. Inden sin død som 88-årig tog hun ofte ud og fortalte om sine oplevelser i krigsårene, hvor hun var sygeplejerske i Randers. Hun sluttede som oversygeplejerske i Blodbanken.

Alt, hvad jeg hidtil har fortalt, er min baggrund for, hvorfor jeg gik ind i modstandsbevægelsen. Det var ikke noget, jeg var nødt til eller følte mig tvunget til. Nej, det var noget, der var en ganske naturlig følge af hele min opvækst.

Hvordan forløb besættelsesårene så i øvrigt for mit vedkommende. – Jo, fra april 1940 til hen på efteråret 1944 oplevede jeg samtlige luftalarmer i Aalborg med mange nattetimer tilbragt i kælderrum, beskyttet med sandsække. Og i tilfælde af nedkastning af brandbomber skulle jeg også fungere som husvagt.

Stillinger hang ikke på træerne i den periode selv med en nogenlunde realeksamen. Så i den strenge vinter 1940/41 kørte jeg rundt som ”bytyr” hos en a-boghandler, Samsons boghandel i Slotsgade. – I foråret 1941 fik jeg midlertidig plads som arbejdsdreng på min onkels ducolakeri. – Derefter fulgte et par mdr. på et kontor i bilbranchen. Men da jeg ikke ville tale tysk, var det ud af vagten. – Det førte til en kort periode i trælastbranchen, inden jeg fra Nytår 1942, som allerede nævnt, tog hul min uddannelse ved Toldvæsenet. – Kort tid efter bestod jeg handelsmedhjælpereksamen på Færgemann's handelsskole i Aalborg, en skole jeg var begyndt på straks efter min realeksamen. Det gjaldt jo om stadigvæk at uddanne sig.

En dag i sommeren 1944 blev jeg som toldelev beordret om bord på troppe-transportskibet ”Wuri” for at bryde plomben ind til det toldpligtige rum på et af de øverste dæk, så mandskabet kunne blive forsynet med det tilladte antal flasker spiritus inden afrejsen til Norge. – Efterhånden, som flaskerne kom ud af rummet, krydsede jeg af på min medbragte liste. Og da det tilladte antal var nået, sagde jeg: STOP! - Men hvad skete? – De fortsatte blot med at tage endnu flere flasker ud. – Det blev til to gange STOP! mere fra min side; men de blev ved med at tage ud ganske uanfægtet. – Til sidst havde jeg en halv snes af mandskabet stående omkring mig. Jeg valgte derfor at fortrække, da jeg vel ellers var blevet smidt udenbords. – Episoden meldte jeg tilbage på Toldkamret, fra hvis side der dog ikke skete yderligere. – Men den dag i dag er jeg glad for, at de fik ”en ekstra tår over tørsten”. ”Wuri” blev nemlig bombet og sank ved Hals Barre. Og de følgende dage flød det med lig af mennesker og heste såvel ved den danske som den svenske kyst.

Men det var som nævnt mordet på Kaj Munk, der satte gang i min modstand, som meget naturligt begyndte med salget af: "Kaj Munk – en mindetale af en dansk præst". Præsten var H.H. Siegumfeldt. Mindetalen kostede 50 øre, og hvad, der kom ind ved salget, skulle udelukkende gå til modstandsarbejdet. Mindetalerne fik jeg udleveret "under bordet" af boghandlermedhjælper Gordon, Viggo Madsens boghandel, Bispensgade i Aalborg. – Kort tid efter spurgte Gordon mig, om jeg kunne tænke mig at være med i lidt mere. Mit svar var selvfølgelig positivt. Jeg ville derfor snarest få besked fra ham, om hvilken opgave jeg ville blive betroet fremover. – Men hvad skete? Årsgruppen blev taget, fordi én fra denne gruppe i fuldskab havde talt over sig på restaurant "Ritz" i Aalborg. – Gruppen blev revet op af Gestapo. 5 blev henrettet den 23. juni 1944 i Ryvangen tillige med 2 modstandsfolk fra København samt Christian Ulrik Hansen fra Farsø, Flemming Junckers nærmeste medarbejder.

Gordon måtte derfor meddele mig, at man foreløbig måtte lukke for tilgang. Man turde ikke løbe nogen risiko. – Men han lovede at skaffe mig den nødvendige kontakt i København, hvor jeg i efteråret 1944 skulle på toldmedhjælperkursus på skolen, beliggende i Amaliegade, dér hvor Mærsk-koncernen nu har sit domicil. – Ad mærkelige omveje fik jeg imidlertid en dag at vide, at Gordon var taget og sad i Frøslev. – Mon han havde min adresse noteret ned? – Og hvad så? – Men der skete intet. Det var, som om jeg hele tiden blev beskyttet!

Min adresse i København på det tidspunkt var: frk. Thomsens pensionat, St. Kongensgade 44, v/ St. Annæ Passage, hvor "Fædrelandet" havde til huse. Pensionatet havde logerende i de to øverste etager. (En af mine toldkammerater var Jørgen Peder Hansen, den senere Kirke- og Grønlandsminister, og inden sin død Generalsekretær i Sydslesvig). – Som et kuriosum kan jeg fortælle følgende om min Københavner-adresse: I det hus, som lå dér indtil 1891 boede tre af Danmarks store helte: Olfert Fischer til 1829, kendt fra slaget ved København den 2. april 1801 – generalmajor Olaf Rye boede der til 1849, og generalløjtnant Fr. Bülow til 1851, begge kendt fra slaget ved Fredericia 1849. Der hænger en mindetavle over disse helte på væggen i porten.

Gordons forbindelse glippede desværre. Og det lykkedes heller ikke for en gammel skolekammerat fra Aalborg at få fat i mig. Hans søster havde en søndag set mig i en sporvogn på vej til gudstjeneste i et helt andet område i København. Og de følgende dage havde kammeraten forgæves ledt efter mig for at få mig med i en militærgruppe. – Men min nabo på pensionatet viste sig at være Jakob Kjellerup, som tilsyneladende var studerende på Brocks Handelshøjskole, men faktisk ikke bestilte andet end som modstandsmand at flytte benzin fra tyskernes depoter over til modstandsbevægelsens. Hans mor boede i Aalborg og havde forbindelse til Toldstrup. – Inden min afrejse fra København med ansættelse som toldmedhjælper i Hobro fra Nytår 1945 oplevede jeg dog såvel den 19. september 1944 med tyskernes storm på Amalienborg som Schallburgtagten på ØK.

Den 19. september blev en ganske særlig skoledag på toldmedhjælpereskolen i Amaliegade. – Undervisningen forløb helt normalt indtil kl.11, da der pludseligt blev

blæst luftalarm – uden der var set et eneste ”fjendtligt” fly i luften – ligesom antiluftskytset heller ikke havde ladet høre fra sig. Vi var derfor hurtigt nede på gaden, hvor vi lidt efter lidt blev klar over, hvad der var ved at ske med vores politi ud over det ganske land. – Vi var alle sammen meget i vildrede. For hvordan skulle vi forholde os i den situation? – Det endte med, at vi atter gik tilbage til vores klasseværelse for derfra at følge med i, hvad der videre ville ske.

Og noget af det sidste, vi den dag kunne glæde os over, var, da en bestemt ”Kronebil” kom kørende! – Hvem var passageren? – Ingen anden end Hendes Majestæt Dronning Alexandrine, der ville skynde sig hjem til sin Christian på Amalienborg. – Hele Amaliegade gav hende et gjaldende Hurra-råb! – Derefter blev der dødsens stille i gaden, for nu begyndte en tysk deling at marchere op ved ”Gefionspringvandet”. Og så vidt jeg husker, var delingen, da marchen mod Amalienborg begyndte, formeret i geledder på 4 og 4, der lidt senere blev opdelt i 2 og 2, for til sidst at blive til enkeltrækker på begge sider af Amaliegade. – Da delingen kom på højde med Fredericiagade, blev der råbt HOLDT! fra slottet – og så begyndte skyderiet, hvor tyskerne til sidst fik bragt en kanon i stilling. – Vi fulgte det hele fra vinduerne og kunne da heller ikke lade være med at give vore bifaldsyttringer til kende, når der lå en fjende i rendestenen. – Dette medførte naturligvis, at tyskerne begyndte at plaffe løs på os, hvorfor vi omgående måtte trække os tilbage fra skudlinien. – Ind imellem hørte vi ambulancernes tuden – og over for skolen stod et hus i flammer. – Da luftalarmen langt om længe blev afblæst, blev der naturligvis ikke mere undervisning den dag. – Normalt var jeg 5 min. om at cykle hjem til mit pensionat, men den dag var jeg 2 timer undervejs, fordi jeg måtte trække cyklen – og hele tiden med en pistol for og bag.

Inden jeg tog hjem til Aalborg på juleferie, oplevede jeg Schallburgtagen på ØK. Braget og luftrykket var så stort, at dørene sprang op på pensionatet, vel omkring 300 m derfra i lige luftlinie, måske endda lidt mere.

Ganske kort tid efter min ankomst til Hobro kom der en mand til Toldkamret for at hilse på mig. Manden præsenterede sig som ”Bent Holm”, hvilket var dæknævnet for journalist Otto Lippert, der senere blev redaktør på ”Jyllandsposten”. - ”Bent Holm” kom med en hilsen til mig fra Aalborg, og så vidste jeg, hvad klokken var slået. – På det tidspunkt var modstandsbevægelsen i Hobro blevet rullet op på nær en blandet by- og landgruppe. Der skulle således startes helt forfra, og ”Bent Holm” var som følge heraf blevet udpeget til ny byleder i Hobro. – Hans ordre til mig gik naturligvis ud på, at jeg hurtigst muligt skulle få dannet en modstandsgruppe. – I vores korte og meget alvorlige samtale spurgte han mig, om jeg nu også havde gjort mig klart, at det måske kunne få døden til følge. (Det havde jeg jo allerede gjort et år forinden).

Som FDF-er havde jeg straks ved ankomsten til Hobro taget kontakt til FDF-lederen, sparekassebogholder Ejnar Juul Jensen og hans kone, Gudrun – begge er for længst døde. – Ejnar Juul Jensen var desuden leder af Røde Kors, hvorfor han skulle passe ekstra meget på med kontakt til modstandsbevægelsen. Hans opgave bestod jo først og fremmest i at være kontaktperson mellem Gestapo og de danske familier, hvis nærmeste var arresteret. – Men han og jeg blev hurtigt enige om, at

gruppen skulle bestå af ledere fra ungdomskorpserne: De gule Spejdere, KFUM og FDF. – Og på ganske kort tid var gruppen en realitet.

”Bent Holm” blev assisteret af to instruktører: ”Madsen”, dæknævnet på en gæv sønderjysk politimand Peter Petersen, samt Kaae, vist også politimand. ”Madsen” kontaktede mig en aftenstund på hovedgaden i Hobro. Vores første gruppemøde blev aftalt og fandt derpå sted på et af gruppemedlemmernes værelse i en villa, der stødte op til ”De gamles Hjem”, som tyskerne på det tidspunkt benyttede til lazaret. – Så da ”Madsen” gav os instruktioner i brugen af forskellige slags skydevåben, håndgranater, kaldet ”ananas”, detonatorer, sprængstof, kaldet ”marcipan” og sprængblyanter, kunne vi ganske tydeligt høre den tyske vagtpost taktfast gå forbi på sin runde på lazarettets område. – P.g.a. stedets farlige karakter måtte vi derfor fremover forlægge vore møder til CBU-hjemmet midt i byen, selvfølgelig med tilladelse fra dets leder. Og vore møder blev naturligvis først holdt, når ”basserne” var sent til køjs. – En enkelt gang mødte vi dog på loftet over kommunekontoret. Og så vidt jeg husker, var det ved den lejlighed, vi fik udleveret vore falske legitimationskort, beordret af ledelsen.

En dag kom der besked til mig om at hente en pakke i en villa i nærheden af Hobro søndre skole. Pakken var meget tung. Det skyldtes dens indhold, der bestod af 4 stk. halvautomatiske amerikanske karabiner, 1 stk. maskinpistol, magasiner og patroner dertil, samt ”ananas” og detonatorer. Pakken kom på bagagebæreren bag på cyklen, som jeg måtte trække ned til skolen, hvor tyskerne havde garage i gården. Cyklen blev parkeret, og pakken båret op på 2.sal, hvor lærer Christensen tog imod. Sagerne blev derpå anbragt i magasinet under hans soveottoman, - Om han sov trygt de følgende uger, skal jeg lade være usagt. Men sagerne blev i hvert fald i tryk forvaring hos ham indtil den 4.maj 1945 om aftenen.

Kom gruppen nogensinde i aktion, vil man sikkert spørge? Nej, men vi var klar til at rykke ud, hvor og hvornår vi evt. ville få ordre til det. Og dette kunne faktisk være sket når som helst. For en uge igennem måtte jeg således som gruppens leder befinde mig på mit værelse hos lærer Holm, Skovvej 18, på bestemte tider, da ”Madsen” ventede på det kodeord over radioen fra London, som betød, at en nedkastning, som vi skulle tage os af, var undervejs. Men meldingen udeblev. Alt gik så forrygende stærkt de sidste uger af besættelsen. Men selv om vi ikke kom i aktion som gruppe, er der for mig ingen tvivl om, at flere af os kom det som enkeltpersoner.

Og pludselig blev det den 4.maj. Under et møde den aften i KFUM kom en af mine kammerater brasende ind ad døren med den glædelige meddelelse om Danmarks befrielse. Bylederen blev omgående kontaktet, våbnene hentet, og gruppen samlet. – Gruppe efter gruppe ankom derefter aftenen igennem til en ejendom i Hobro vestre bakker, der hurtigt blev gjort til en ”pindsvinestilling”, hvis tyskerne skulle finde på at angribe. Samtlige våben blev rengjort, og alt blev gjort klar til morgendagen.

Og noget af det første, der skete den 5.maj, var opsætning af plakater med hilsen fra modstandsbevægelsen. – Som de ungdomsledere, vi var, havde vi bedt pastor Orla

Højsgaard om at holde en andagt for os tidligt den 5.maj om morgenen. Dette indvilligede han med glæde i. Orla Højsgaard var selv med i byledelsen. Siden blev han den første sognepræst ved Frederikskirken i Skåde sogn, da det var blevet adskilt fra Holme. Han var meget afholdt. Sine sidste år levede han i Beder. – Efter andagten meldte vi os til tjeneste på ”Tinghuset”, modstandsbevægelsens hovedkvarter.

Midt i den store forsamlede skare på pladsen udenfor fik én fra min gruppe pludselig øje på nazilederen fra Åbyhøj. Bylederen Otto Lippert gav øjeblikkelig ordre til ikke at tabe ham af syne. Kort tid efter skilte han sig da også ud fra flokken, gik ned ad hovedgaden og fortsatte til højre af Skibsgade, hvor han gik ind i et hus. Nogle af os tog plads med skudklare våben bag ved lygtepæle på den modsatte side af gaden, mens et par andre løb langs med husmurene, sparkede døren ind og anholdt nazilederen, der fulgte med uden modstand. – Gruppen tog sig ligeledes af redaktøren på ”Himmerland”. - Mange andre arrestationer fulgte. Og et større bevogtnings- og oprydningsarbejde blev iværksat og fortsatte de følgende mdr. Ligesom modstandsbevægelsen sammen med Røde Kors også påtog sig hjælpen til den sultende og nødlidende norske befolkning. – Modstandsbevægelsen i Hobro bestod af omkring 50 personer.

Noget af det, der i særlig grad har fæstnet sig i min erindring fra dengang, er bl.a. den morgenstund først på året 1945, da byens honoratiories blev arresteret af tyskerne mellem kl. 4 og 5 morgen og anbragt i grå militærbusser for at blive transporteret videre til Frøslev. – Jeg var på vej til mit arbejde på Toldkamret, da jeg traf en af mine kolleger. Denne fortalte mig, hvad der foregik. Og da vi på hovedgaden passerede ”Grand Hotel”, besat af tyskerne, holdt netop en af disse busser udenfor med nogle bevæbnede tyske soldater i sorte uniformer med dødningehoveder på reversen. Bussen var allerede fyldt med kendte personer, hvis ansigter var præget af alvor, for hvilken skæbne ventede dem? – Min kollega og jeg var klædt på, som kontorfolk stort set var det på den tid, med jakke og plusfour. Vi havde hver vores mappe under armen. For en tysk soldat så vi vel ret så mistænkelige ud. ”Grand Hotel” lå lige ud for Skibsgade, som vi drejede ned ad mod Toldkamret. I en afstand af ca. 20 m fra bussen, siger min kollega pludseligt højt til mig: ”Pas på! Han skyder!” Vi reagerede vidt forskelligt. Min kollega tog således et vældigt spring fremad og kastede sig pladask ned på gaden, mens jeg selv løb i zigzag, så hurtigt som jeg aldrig nogensinde før havde løbet. Der faldt to skud, som piftede os om ørerne. De ville utvivlsomt have ramt os begge, hvis ikke bussen var begyndt at køre netop i det øjeblik, ”den sorte djævel” trykkede på aftrækkeren. – Men hvor var det underligt senere på ”Stinnes” pensionat at høre om de to toldere, der var blevet skudt samme dags morgen. – Der gik mange dage, inden jeg igen turde lægge vejen forbi ”Grand Hotel”.

Midnatten mellem lørdag den 24. og søndag den 25. februar ville jeg godt have været foruden. – Jeg var på vej hjem fra en god ven i Hobro, som jeg af og til hjalp med at udfærdige stamtavlerne på hans minkfarm. Da jeg befandt mig ved Spritfabrikken, så jeg et kæmpemæssigt ildrødt skær på himlen. Jeg havde overhovedet ikke hørt noget brag, så hvad kunne dette dog være? Jeg fortsatte imidlertid på vej hjem op ad den næsten mennesketomme hovedgade. Undervejs

stødte jeg på en af mine jævnaldrende, som jeg spiste sammen med på pensionatet. Han kunne heller ikke forstå, hvad dette ildskær betød. – Men så hørte vi ambulancernes tuden og blev dermed klar over, at der var sket noget meget alvorligt. Og da vi kom op i nærheden af Falckstationen, kørte der netop en ambulance ud derfra. Chaufføren, der var alene, gjorde holdt og satte os ganske kort ind i situationen: Eksprestoget sydfra var blevet bombesprængt ved Tobberup lidt nord for Hobro. – Han bad os hoppe ind og køre med som bårehold. Hvilket var en selvfølge! – Det var et forfærdeligt syn, der mødte os derude på denne meget vanskeligt tilgængelige banestrækning: en Waggon stod i lys lue – passagerer gik eller løb chokerede frem og tilbage – sårede og lemlæstede overalt – dele af mennesker – 12 dræbte. – CBU-ernes fakler gjorde det muligt at få et nogenlunde overblik over ”Petergruppens” uhyggelige, landsforræderiske og djævelske voldsmetoder. – Min kammerat og jeg bragte en af de døde med tilbage på vores bære til Hobro sygehus. Inden jeg forlod dette ved 3-tiden den nat, indfandt der sig en tysk officer. Hvorfor ved jeg ikke. Han forsvandt dog ret omgående, da en af lægerne i en særdeles skarp tone fortalte ham, at hans tilstedeværelse var uønsket. – På det sted, hvor denne rædselsfulde ugering indtraf, står der den dag i dag et mindekors. Og hver eneste gang, jeg med tog har passeret dette kors, går tankerne uvilkårligt tilbage til denne uhyggelige nat. – På 50-års dagen stod jeg ved korset sammen med nogle gamle Hobro-venner, anbragte nogle blomster og mindedes.

Siden min oplevelse med nogle russiske krigsfanger, har jeg altid med taknemmelighed nydt ”vort daglige brød”. – De kom med tog disse stakler og blev fra Hobro station under bevogtning af tyske soldater med lange pigkæppe drevet videre gennem byen til bestemmelsesstedet. De havde dårligt nok tøj på kroppen og sko på fødderne, og hvornår var de sidst blevet vasket? – Til trods for, at det var vores sidste besættelsesår, fandt de, der så deres snit til at stikke af fra deres vogtere, delikatesser i vore ”grisetønder” i form af kartoffelskræller og andet køkkenaffald. – Mange købte og gav dem noget groft brød – det eneste deres maver kunne tåle – bestemt ikke flødeskumskager, hvor gerne vi end havde villet.

I begyndelsen af april 1945 blev journalist Niels A. Eigenbrodt taget af gestapo i Aalborg. Hobro kom i højeste alarmberedskab. Og jeg selv fik ordre til at cykle ud til Brugsen i Stenild, lidt vest for Hobro, og til en afsides liggende gård ved Snæbum sø med besked om, at deres instruktør var blevet forhindret i at komme. Da der kunne være vejspærringer undervejs, fyldte jeg min taske med ting og sager vedr. FDF som bevis for, at jeg skulle ud at agitere for den sag. – Mit ærinde i Stenild blev hurtigt overstået. Det tog derimod lidt længere tid på gården, fordi manden, jeg talte med dér, gerne ville vise mig sin pistol under hovedpuden samt sit kæmpelager af containere, fyldt med våben, som han nødtørftigt havde skjult under et lag hø i laden. Jeg forstår ikke, han turde. Vi havde jo aldrig tidligere truffet hinanden. – Alt forløb dog godt - ingen vejspærringer eller anden kontrol. – Det eneste, der skete, var, at kæden på min cykel sprang af ned ad en stejl bakke. Det blev en tur på hovedet ned i gruset. Men jeg nåede da hjem i nogenlunde god behold om end temmeligt beskidt og forslået – og selvfølgelig med en god forklaring i ærmet.

Dagen efter, at den tyske general von Hannekens tog var blevet saboteret i Vestjylland, kom der en lille spinkel mand til Hobro (har fået ham beskrevet som

muligvis "den bitte sm^e´ fra Struer"). Han kom direkte fra denne sabotage og skulle straks have fat i bylederen. Sabotøren opsøgte derfor sin gamle ven, der havde på fornemmelsen, at kontakten med bylederen måske kunne ske gennem mig. – Og det kunne den. – Ad omveje, for hans adr. var mig ukendt, fik jeg fat i "Bent Holm". Mødet mellem de to blev aftalt og fandt sted i familien Juul Jensens dagligstue, Nordvestvej 3,1. tv. Værtsfolkene var "tilfældigvis" inviteret ud den eftermiddag. Så da de gik ud, gik vi ind. Under dette møde opholdt jeg mig som vagtpost i køkkenet. Forinden havde jeg fået en skudklar pistol stukket i hånden med ordre til at skyde, hvis der skulle dukke uventede "gæster" op. Var dette imidlertid sket, havde jeg ikke stået her i dag. Vi ville nemlig alle tre være blevet skudt. Ved selvsyn vil enhver kunne se, hvor helt umuligt det ville have været at slippe væk derfra med livet i behold. – Og hvem, sabotøren egentlig var, ved jeg som sagt ikke – har ikke set ham siden.

Få dage efter den 4.-5. maj nåede den engelske fortrop til Hobro med den danske officer Winkelhorn i spidsen – også det blev en glædens dag. Det blev desuden min længste vagtdag, i alt 7-8 timer uden for "Grand Hotel" – ingen andre ville jo have vagten. Senere blev det til en parade for commander Hollingworth med deltagelse af Toldstrup, byleder, instruktører m.fl.

Der opstod af og til rygter om, at "Varulve", d.v.s. landsforrædere, var på spil så her så dér. Således forlød det også en dag, at der befandt sig "Varulve" i et sommerhusområde ved Hadsund. Området blev gennem søgt en tidlig morgenstund – ingen fundet – aktionen dermed afblæst.

Når samtalen på min arbejdsplads, Toldkammeret, kom til at dreje sig om tyskerne og modstandsbevægelsen, deltog jeg næsten aldrig. Og når jeg en enkelt gang gjorde det, var det som regel på en så passiv måde, at de troede jeg var tyskervenlig – ja, måske endda ligefrem "stikker". – Denne opfattelse ændrede sig totalt, da de så mig patruljere på gaden som modstandsmand den 5.maj. Og de kom prompte og gav mig en undskyldning. – Toldkammeret gav mig 2 mdr.'s orlov til tjeneste for modstandsbevægelsen. Og så vidt jeg husker, blev jeg som den eneste modstandsmand ved Hobro Toldkammer indberettet til Tolddepartementet. – Måske blev dette årsagen til, at jeg allerede pr. 1. oktober 1945 blev forflyttet til Toldkassererkontoret i Aalborg, hvor jeg, som allerede nævnt, var begyndt som toldelev den 1. januar 1942. – Der skete ligeledes indberetning gennem FDF. – En hektisk periode på 9 mdr. i Hobro var dermed bragt til afslutning.

Det var i forbindelse med 50-året for befrielsen, jeg fra Hobro blev anmodet om at bidrage med mine private oplevelser i min korte Hobro-periode. - Intet var skrevet ned. – Jeg har bestræbt mig på at give en så sandfærdig beretning som muligt uden hverken at lægge noget til, men til gengæld heller ikke at trække noget fra.

Fra efteråret 1945 var jeg altså atter tilbage på Toldkassererkontoret i Aalborg, hvorfra jeg så blev indkaldt til militærtjeneste ved Forplejningskorpset. Det var andet hold efter befrielsen. De første 7 uger med "røvturene" boede vi i de gamle træbarakker på Høvelte Kaserne. Det jeg husker bedst fra disse uger, var toiletterne – "dasserne" lå nemlig ved siden af hinanden, 4-5 stk., så vi faktisk kunne sidde og

hygge os sammen, når vi "afleverede" det fornødne. – Efter træbarakkerne gik det videre til selve Kasernen – derfra til Korporalskolen på Kastellet med øvelser på Amager Fælled og Amager Aflandshage. – Efter eksamen blev vi fordelt til de forskellige regimenters regnskabskontorer. For mit vedkommende blev det til: Viborg – Aalborg – Viborg.

Men det allerbedste, der skete dengang, var da jeg Nytårsdag 1947 blev forlovet med Elly. Da kom kærligheden igen for alvor ind i mit liv. – Elly var i første omgang uddannet inden for handel og kontor, men blev derpå sygeplejeelev på Farsø sygehus med afsluttende eksamen på Aalborg amtssygehus i sommeren 1949. – Omtrent samtidig bestod jeg eksamen på Rønde Artiumskursus (2-årigt studenterkursus).

Efter militæret var jeg ansat som toldassistent i Padborg, men søgte orlov fra Toldetaten de følgende 3 år, hvor jeg udover den allerede omtalte studentereksamen også fik godt begyndt på det teologiske studium ved Århus Universitet, som jeg fuldendte i december 1955. – Bortset fra et par smålegater – der var jo endnu ikke noget, der hed S.U. – klarede jeg mig med forskelligt arbejde: privatundervisning, ekstrapost ved juletid, afløser som natportier og som kordegn – og så med lidt tilskud hjemmefra. Desuden klarede min moster vasketøjet for mig.

Elly og jeg blev viet i Vor Frelzers kirke Grundlovsdag 1954. Og fra da af klarede vi os selv. Vores første bopæl blev Odensegade 41. Lejligheden var på 31 kv.meter m/ kakkelovn, lofts- og kælderrum. Toilettet på bagtrappen var fælles med naboen. Der var intet badeværelse, så det blev "etagevask" i køkkenet. – Vi ville have været på en uges bryllupsrejse til Bornholm; men Salling havde lige netop i den periode udsalg af gulvtæpper. Og vore gulv i spisestuen, 15 kv.meter, så forfærdelig ud. Vores bryllupsrejse, formedelst 500 kr., kom derfor til at ligge dér i stedet for.

Desværre måtte jeg nogle mdr. til København for at gennemgå Pastorseminariet – samtidig tjente jeg lidt ekstra ved revisionsarbejde på et toldkontor. Men jeg nåede hjem i tide til at tage imod vores førstefødte, en velskabt dreng, 11.05.1956. – Ellys sidste ansættelsessted inden sin barselsorlov var pudsigt nok Fødselsanstalten. (Det smittede).

Godt 1½ md. efter, 20.06.1956, fandt min ordination sted i Viborg Domkirke, efterfulgt 24.06. af min indsættelse som hjælpepræst v/Års og Haubro kirker. – Vores dreng døbte jeg som den allerførste denne dag. Det var naturligvis hans Mor, der bar ham.

Fra efteråret 1957 fik jeg mit første rigtige embede – en nyoprettet stilling som kkp. v/Glostrup kirke. – Året efter meldte vores datter, også velskabt, sin ankomst, 07.12.1958. Hendes dåb fandt sted i Glostrup kirke 08.02.1959 på samme måde som hendes storebror. – I mine 3 år i Glostrup nåede sp., rkp. og jeg hver især pr. år at døbe 100 børn. – Da det store hospital stod færdigbygget, deltog jeg også i den kirkelig betjening dér.

Men i julen 1960 flyttede vi til Gudme-Brudager på Sydøstfyn, hvor jeg var sp. de følgende 5 år, inden jeg vendte tilbage til Jylland i et nyoprettet embede som rkp. ved Holme- Tranbjerg kirker. – Sonepræsten dér var skuespilleren Ulf Pilgaards far, som jeg havde været tilknyttet i pastoralseminarietiden, hvor han var rkp. v/Kristkirken på Enghave plads. – Desværre havde min kone et par år forinden, det var i 1964, fået konstateret kræft. Vore børn var da kun 6 og 8 år gamle.

Efter Pilgaards død Juledag 1972, han blev knap 62 år, overtog jeg embedet som sp. de følgende 20 år – nu kun for Holme sogn, da Tranbjerg sogn blev udskilt som selvstændigt sogn i 1973. – I 1975 blev den gamle kirkeklokke erstattet med 3 nye klokker, hvis inskriptioner jeg har været forfatter til.

Men Ellys sygdom til trods fik vi mange dejlige oplevelser. Vores første udenlandsrejse løb således af stabelen i 1966 med 14 dage på et ”Jugend und Erholungsheim” midtvejs mellem Lautenthal og Hahnenklee i Harzen. – Jeg kom til at fungere som feriepræst for danske turister, et arbejde der var kommet i stand på foranledning af daværende biskop over Lolland-Falsters stift, Haldor Hald, og kirkerne i Braunschweig og Hannover. Det blev bl.a. til prædikener på dansk i Goslar Klauskapella og i Lutherkirchen, Bad Habsburg. Det samme gentog sig året efter. – Vores bedste feriested blev imidlertid ”Uppigard”, Bolkesjø, vest for Kongsberg. Dér tilbragte vi flere sommerferier. – Det blev dog også til ferier i hytter både i Sverige, Tyskland og Østrig.

I sognet fungerede Elly og jeg som præstefolk på gammeldags manér, hvor hun stort set tog sig af børnene og det huslige ligesom hun også var med i alt det foreliggende arbejde: Bibelkreds, Sudankreds, Kirkens Korshær m.m. – Et præstepar i dag fungerer ganske anderledes, fordi præstens ægtefælle som regel også har et arbejde at passe uden for præstegården. – Tidligere var det at være præstens kone et heldagsjob! – Vore børn voksede til – fik studentereksamen – og flyttede hjemmefra.

Efter 15 års sygdom døde Elly i marts md. 1979 på Radiumstationen, afd. 1. – Hun var en god Mor og Hustru! – Lad mig citere det salmevers, der kom til at betyde så meget for hende – ja, for os begge – den sidste tid på sygehuset:

Ja, sandheds Ånd! forvis os på,
at også vi er af Gud Faders små!
Da er sorgen slukket,
da er perlen fundet,
Paradis oplukket,
døden overvundet.
Herre, hør vor bøn!

Fra slutningen af 1979 til hen i 1986 blev jeg knyttet som præst til Radiumstationen. Og min første juleprædiken holdt jeg i 1979 netop uden for den afd., hvor Elly var sovet ind nogle mdr. forinden.

I mellemtiden var jeg blevet 55 år. Og bortset fra lidt ugentlig hjælp i den store Holme præstegård gik jeg selv i gang med det uvante: at lave mad, at bage, at vaske osv. – Det blev dog også til et par rejser til Færøerne og Israel.

Men pludselig dukkede min anden kone, Marie-Louise, op. - Hun havde sidst haft arbejde som sekretariatschef hos KH-benzin i Århus, men havde ligesom jeg selv prøvet lidt af hvert. – Vi traf tilfældigt hinanden på en 1-krones tur til Flensborg, arrangeret af Centrum-Turist (Tove og Lars). – Men er det ikke mærkeligt – igen et menneske ramt af cancer. Hun var nu 40 år – havde fået sygdommen konstateret allerede som 36-årig med en større operation til følge. At det skulle være os fremover, var der ingen af os, der var i tvivl om. Men som det fine menneske, Marie-Louise var, spurgte hun mig: Kan du klare én mere.

Vi blev derpå viet i Frederikskirken i Skåde den 5. august 1980 – vi ville ikke spille tiden. Og sammen oplevede vi, hvordan ”kærlighed giver liv!” – Vi fik 11 helt fantastiske år sammen med 15 rejser, hvoraf flere med Italien, Thailand, USA (Hawaii including), Ægypten og Indien som mål. – På hjemmefronten stod vi også last og brast sammen i alt det kirkelige arbejde og i alt det, som vore rejser medførte af foredrag med dias og film i mange sammenhænge.

Men sygdommen tog til. Og få dage efter vores 8. og sidste rejse til Indien døde min elskede Marie-Louise på Radiumstationen, afd. 4. – Året før havde vi i ”The Hindu”, en engelsksproget avis i New Delhi, læst nogle mindeord på 5-årsdagen for en kristen indisk kvindes død som 20-årig. Det var derfor helt naturligt for mig at citere disse smukke linier. Da jeg i august 1991 tog afsked med min Marie-Louise:

Gone is the face, we loved so much
Silent the voice, we long to hear
With faith in God we bear the pain
Until the day we meet again.

Min danske oversættelse lyder:

Borte er nu det ansigt, vi elskede så meget.
Tavs den stemme, vi vil længes efter at høre.
Med tro på Gud vil vi bære vor smerte
indtil den dag, vi skal mødes igen.

Flere af mine kolleger deltog både i Elly`s og Marie-Louise`s begravelse. Kirken var fyldt begge gange. De ligger begravet samme sted, hvor jeg også selv kommer til at ligge en dag. - Den dag i dag er jeg personalet på Radiumstationen meget taknemmelig for alt, hvad de gør for patienterne og deres pårørende! – I 1993 gik jeg på pension efter mine 37½ år som præst. Og i dag bor jeg i en obligationslejlighed, arvet efter Marie-Louise`s mor, der døde nogle år efter sin datter.

Som medlem af FV har jeg siden været med i mangt og meget både indenlands og udenlands – holdt andagter ved flyvergravene på Svinø kirkegård, vest for

Vordingborg, på Assens ny Kirkegård og på Vestre kirkegård i Århus. – I forbindelse med FV's årsmøder har jeg 2 gange prædikeret i Christianskirken i Fredericia, nu vores eneste Garnisonskirke. – Og som medlem af TRBL, "The Royal British Legion" har jeg i årene 2001 og 2002 været til "Festival and Remembrance" i "The Royal Albert Hall" og deltaget i "The great Parade" forbi "Cenatorph", den ukendte soldats grav.

Desuden er jeg som medlem af DDFO, "Den Danske Frimurer Orden" med i endnu et dejligt fællesskab.

Det var "Lidt om mit liv og levned"!

v/ Thomas Jensen